

नेपाल सरकार

सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय

संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास शाखा

सिंहदरवार, काठमाडौं
२०६९

पत्र संख्या: सं.मा.शा. २०७३/०७४

चलानी नं. २९२

फोन नं. ४२११८९५

सिंहदरवार, काठमाडौं

मिति:- २०७४/०३/०२

विषय:- गाउँकार्यपालिका तथा नगरकार्यपालिकाका पदाधिकारीहरुको लागि नमुना आचारसंहिता उपलब्ध गराइएको ।

श्री जिल्ला समन्वय समिति (सवै) ।

श्री गाउँपालिका (सवै) ।

श्री नगरपालिका / उपमहानगरपालिका / महानगरपालिका (सवै) ।

स्थानीय तहको कानून बनाउने कार्यमा सहजीकरण गर्ने उद्देश्यले मन्त्रालयबाट तयार गरिएको देहाय बमोजिम गाउँपालिका तथा नगरपालिकाकाहरुका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिताको नमुना नेपाल सरकार (माननीय उपप्रधानमन्त्री एवम् संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रीस्तर) बाट मिति २०७४।०२।३० मा स्वीकृत गरी सबै गाउँपालिका र नगरपालिकाहरुलाई उपलब्ध गराउने गरी निर्णय भएको हुँदा सवैको जानकारीको लागि यस मन्त्रालयको website मा प्रविष्ट गरिएको छ । संलग्न आचारसंहितालाई सम्बन्धित गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले नमुनाको रूपमा लिई आवश्यक प्रक्रिया पुरा गरी प्रयोगमा ल्याउन सक्ने व्यहोरा अनुरोध गर्दछु ।

नमुना आचारसंहिता :-

- क) “ ... .. गाउँकार्यपालिकाका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता, २०७४”
- ख) “ ... .. नगरपालिकाका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता, २०७४”
- ग) “ ... .. उपमहानगरपालिकाका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता, २०७४”
- घ) “ ... .. महानगरपालिकाका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता, २०७४”

बोधार्थ :-

श्री सूचना तथा विद्युतीय शासन शाखा :- मन्त्रालयको website मा प्रविष्ट गरिदिनु हुन ।

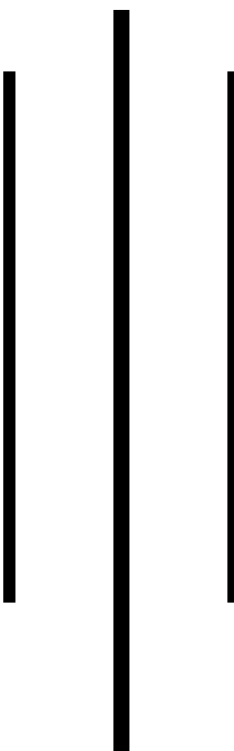
२०७४।०३।०२

(रविन्द्र आचार्य)
शाखा अधिकृत

कार्यपालिकाबाटस्वीकृतमिति: २०७२/०४/२४

गाउँसभाबाट स्वीकृत मिति :२०७४/०४/

गाउँपालिका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता, २०७४

सन्दीकपुर .गाउँपालिका

२०७४

.सन्दकपुर .गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरूको आचार संहिता, २०७४

प्रस्तावना

नेपालको संविधान बमोजिम सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयका आधारमा संघीयलोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन यवस्थाको अभ्यास गर्दै सङ्घ, प्रदेशर स्थानीय तहबीच सुमधुर अन्तर सरकार सम्बन्धकायम गर्न, स्थानीय शासन यवस्थामा जनताको अर्थपूर्ण सहभागिता प्रबर्द्धन गर्दैबढीजनमुखी, सेवामुखी, जनउत्तरदायी, पारदर्शी तथा सुशासन युक्तस्थानीय शासनको प्रत्याभूति गर्न, स्थानीयतहलाई जनताको विश्वासिलो शासन इकाईका रूपमा स्थापितगर्न, स्थानीय तहबाट समाजका विभिन्न वर्गधर्म, लिङ्ग, जातजातिका मौलिक संस्कृति प्रति सम्मान र सहिष्णुभावनाको विकास गर्न तथा कानुनी राज्य, संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रका लाभहरूको न्यायोचित वितरण र दीगोविकासको अवधारणालाई मूर्तरूप दिन हामीजनताबाट निर्वाचित पदाधिकारीको आचरणर क्रियाकलापहरूलाई सोही अनुरूपमर्यादित र नमूना योग्य तुल्याउनका लागि सन्दकपुर ..गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधिहरूले गाउँसभा/गाउँकार्यपालिकाको.....बैठकबाट पारित गरीयो“.....गाउँपालिकाका पदाधिकारीको आचार संहिता, २०७४”बनाई लागु गरेकाछौं ।

भाग-१

प्रारम्भिक

१. सीाप्त नाम र प्रारम्भ:(१) यो आचार संहिताको नाम “सन्दकपुर .गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरूको आचार संहिता ,२०७४” रहेकोछ ।

(२) योआचारसंहितागाउँसभाबाटपारितभएकोमितिदेखिलागुहुनेछ।

२.परिभाषा:विषयवाप्रसंगलेअर्को अर्थनलागेमायसआचारसंहितामा,

(क) “अध्य ।” भन्नाले .सन्दकपुर..गाउँपालिकाको अध्य ।लाई सम्भन्नुपर्छ ।

(ख) “आचारसंहिता” भन्नाले गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरूको आचार संहिता, २०७४ लाई जनाउनेछ ।

(ग) “अनुगमनसमिति” भन्नाले यस आचार संहिताअनुसार गठित आचारसंहिता अनुगमन समितिलाई सम्भन्नुपर्छ ।

(घ) “कार्यपालिका” भन्नाले..सन्दकपुर..गाउँकार्यपालिका सम्भन्नुपर्छ ।

- (ङ) “पदाधिकारी” भन्नाले सन्दकपुर गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्य, वडाध्य, कार्यपालिकाका सदस्य तथा सभाका अन्य सदस्य समेतलाई सम्झनुपर्छ। यस शब्दले गाउँपालिकाले आफ्नो कार्य सम्पादनका सिलसिलामा गठन गरेका जुनसुकै समिति वा उपसमिति वा कार्यदलका सदस्यहरू समेतलाई सम्झनु पर्दछ।
- च) “सभा” भन्नाले सन्दकपुर गाउँसभालाई बुझाउनेछ।
- (छ) “स्थानीयतह” भन्नाले नेपालको संविधान बमोजिमको गाउँपालिका, नगरपालिका र जिल्लासभा सम्झनु पर्छ। यस खण्डमा उल्लिखित नगरपालिका भन्नाले महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका र नगरपालिका समेतलाई जनाउनेछ।

भाग-२

पदाधिकारीका आचारहरू

३. सामान्य आचारहरूको पालना गर्ने : पदाधिकारीहरूले पालन तथा अवलम्बन गर्नु पर्ने सामान्य आचारहरू देहायमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछन्। जसको अवलम्बन गर्न हामी प्रतिबद्धता यत्न गर्दछौं ,
- ३.१ नेपालको स्वतन्त्रता, स्वाधीनता, स्वाभिमान, राष्ट्रिय एकता, भौगोलिक अखण्डता र जनतामा निहित सार्वभौमसत्ता प्रति प्रतिबद्ध रहँदै ,
- (क) पदाधिकारीहरूले नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधीनता र स्वाभिमानको अगुणतामा प्रतिकूल हुने कार्य गर्नेछैनौं।
- (ख) कुनै पनि पदाधिकारीले राष्ट्र विरुद्ध हुने कार्यमा सघाउ पुऱ्याउने, राष्ट्रिय गोपनीयता भङ्ग गर्ने, राष्ट्रिय सुरणामा आँच पुऱ्याउने कार्यहरू गर्न वा त्यस्तो कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने कार्य गर्ने वा गराइने छैन।
- (ग) कुनै पदाधिकारीले पदीय जिम्मेवारी पालना गर्दा सदैव राष्ट्रिय जनताको बृहत्तर हितलाई ध्यानमा राखी गर्नेछौं।
- (घ) कुनै पनि यक्ति वा निकायले जनतामा निहित सार्वभौम सत्ता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधीनता, सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा ऐतिहासिक सौहार्दतामा आँच पुऱ्याउने गरी कार्य गरेमा त्यस्तो कार्य निरुत्साहित गर्नेछौं।

३.२ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको सु-सम्बन्धमा जोडिदिदै ,

(क) पदाधिकारीहरूले संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको सुसम्बन्ध, कार्य अधिकार क्षेत्र, कार्यप्रणाली वा संस्थागत प्रवन्धमा कुनै आँच पुऱ्याउन वा दखल दिन वा अन्तरसरकार सम्बन्धमा खलल पार्ने कुनै क्रियाकलाप गर्न वा वक्त य वा प्रकाशन वा प्रचार प्रसार गरिनेछैन ।

(ख) कुनै पनि आधारमा स्थानीय तहका वासिन्दाहरूलाई भेदभाव गर्ने वा समानसुरा, सेवा, सुविधा र संरक्षणबाट बञ्चित गरिनेछैन । तर महिला, बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्ति, दलित, जेष्ठनागरिक लगायत पछिपरेका वर्ग, क्षेत्र तथा समुदायको हक हितका लागि विशेष यवस्था गर्न प्रतिबद्ध रहनेछौं ।

(ग) अन्तरस्थानीय तह तथा अन्तरसरकार वस्तु वा सेवाको निर्वाध आवागमनलाई कुनै बाधा गरिने वा भेदभाव गरिने छैन ।

३.३ संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणाली, स्वशासन र स्वायत्त शासन, संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट राज्यशक्तिको प्रयोग तथा विश्व यापी मानव अधिकार र मौलिक अधिकारका मान्यसिद्धान्तको प्रवर्द्धनगर्न,

(क) सार्वभौमसत्ता, स्वशासन तथा स्वायत्त शासन, संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट जनतामा निहित राज्यशक्तिको प्रयोग, संघीयलोकतान्त्रिक गणतन्त्रका मान्य सिद्धान्तहरूलाई उच्चसम्मान र आत्मसातगरिनेछ ।

(ख) संघीय लोकतान्त्रिक प्रणाली, स्थानीयस्वायत्तता र तल्लो तहमा अधिकारको विकेन्द्रीकरणका सिद्धान्त

तथा नीतिलाई अनादर गर्ने, जनताप्रतिको उत्तरदायित्वलाई अस्वीकारगर्ने, अवहेलनागर्ने, अन्तर सरकार सम्बन्ध एवं स्थानीय तहहरू र साभेदार संघ संस्थासंगको कानून बमोजिमको सम्बन्धमा खललपार्ने जस्ता कुनैलेख, समाचार, भाषण, वक्त य प्रकाशन वा प्रशारण गर्नु वा गराउनु हुँदैन । तर यस कुराले उल्लेखित विषयमा अनुसन्धान मूलक कुनै लेख रचना प्रकाशित गर्न र सोअनुरूप धारणा राख्न रोकलगाएको मानिनेछैन ।

३.४ साधन श्रोतको पूर्ण सदुपयोग गर्न:

(क) कानून बमोजिम आफूले पाउने सेवा सुविधा बाहेक स्थानीय तहको साधन, श्रोत, नगद वा जिन्सी

कुनैपनि प्रकारले मास्न, उपभोग गर्न र दुरुपयोग गर्नु गराउनु हुँदैन ।

(ख) कुनै पनि पदाधिकारीले सार्वजनिक स्रोतको प्रयोग गर्दा अधिकतम सदुपयोग र उत्पादनशील कार्यमा प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

३.५ आफ्नो जिम्मेवारीको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न गराउन ,

(क) कुनै पनि पदाधिकारीले कानूनले तोकिए बमोजिमका पदाधिकारीहरूलाई पूर्वजानकारी नदिएर आफ्नो सेवा दिनेस्थान छोडी अन्यत्र जानुहुँदैन ।

(ख) पदाधिकारीले प्रचलित कानूनमा तोकिए भन्दा बढी समयका लागि आफ्नो कार्योत्र छोड्नु पर्दा वा कार्योत्र भन्दा बाहिर जानुपर्ने भएमा कानूनले तोके बमोजिमका जनप्रतिनिधि वा पदाधिकारीलाई आफ्नो पदको अख्तियारी नदिएर जानुहुँदैन ।

३.६ गैर कानुनी आश्वासनलाई निरुत्साहित गर्न ,

(क) संविधान तथा प्रचलित कानूनले दिएको अधिकारोत्रभन्दा बाहिरका कामगरि दिन्छु भनीकसैलाई आश्वासन दिनुहुँदैन ।

(ख) कानून बमोजिम गर्नु पर्ने कामगर्न वा सेवादिनका लागि आनाकानी वा ढिलाईगर्ने, जानीजानी अनावश्यक भ्रंश थप्ने वा आफ्नो अधिकारोत्र बाहिरको कामगरिदिन वा गराईदिनेछु भनी आश्वासन वा भरोसा पर्ने कुनै कामगर्नु वा गराउनु हुँदैन ।

(ग) स्थानीय तहका पदाधिकारीहरूले ऐनले तोकिएको योजना तर्जुमा प्रकृयाको जानकारी नदिएर कुनै यक्ति, संस्था वा समुदायलाई स्थानीय तहको योजना बाहेकका कुनै कार्यक्रम वा योजना स्वीकृत गरिदिन वा गराईदिने आश्वासन दिनुहुँदैन ।

(घ) आफ्नो लागि वा अरूकसैको लागि अनुचित लाभ पुग्ने गरी पदको दुरुपयोग गर्ने कार्यगर्नु गराउनुहुँदैन ।

३.७ राजनीतिक आस्थाका आधारमा भेदभाव पूर्ण कार्य नगर्न दृढरहँदै,

(क) राजनीतिक आस्था वा विचारका आधारमा कार्यपालिका वा सभाका सदस्यहरू वा कर्मचारीहरू वा सेवाग्राही तथा आमनागरिकहरूसंग तेरोमेरोको भावना राखी कुनै कार्यगर्नु/गराउनुहुँदैन ।

(ख) आफू सम्बद्ध राजनीतिक दल वा सम्बद्ध कुनै निकाय वा संघसंस्थालाई मात्रलाभ पुग्ने वा सुविधाहुने गरी कुनै निर्णय वा योजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछैन ।

३.८ सामाजिक सौहार्दता र समावेशीकरण प्रति दृढसंकल्पित रहँदै,

(क) सामाजिक सदभाव तथा सौहार्दता (प्रेम) खल्बल्याउन नहुने विभिन्न जातजाति, धर्म, वर्ग, जेठ, सम्प्रदाय बीच सामाजिक सदभाव र सौहार्दता खल्बल्याउने कुनै काम वा अन्य कुनै व्यवहार गर्नु

वा गराउनुहुँदैन । कुनै सम्प्रदाय बीचको सु-सम्बन्धमा खललपर्ने गरी क्रियाकलाप गर्नु गराउनु र प्रचार प्रसार गर्नु गराउनु हुँदैन ।

- (ख) छुवाछुतलाई प्रश्रय दिने यवहार गर्नुहुँदैन । कुनै विचार व्यक्त गर्दा जातीय, धार्मिक, सांस्कृतिक वा समाजिक विद्वेष वा धार्मिक भेदभाव जनाउने खालका कामकुरा गर्ने वा उखान टुक्का प्रयोग गर्ने वा कुनैजाती, धर्म, संस्कृति वा समुदायको स्वाभिमानमा धक्का लाग्ने वा आघात पुग्नेखालका शब्द/वाणीहरूको प्रयोग गर्नुहुँदैन ।
- (ग) कुनैपनि जातजाति, धर्म, वर्ण, लिङ्ग आदिका आधारमा भेदभाव गर्नुहुँदैन तथा सबै समुदायका कानुनी हक हित र मौलिक संस्कृति प्रतिबोली र यवहार दुबै तवरबाट प्रतिकूल असर पर्ने गरी कार्य गर्नुगराउनु हुँदैन ।
- (घ) कुनै पनि समुदायको परम्परा देखिको धर्म अवलम्बन गर्ने धार्मिक स्वतन्त्रताको सम्मान गर्नुपर्नेछ तर, आफ्नो ोत्रभिन्न कसैको धर्मपरिवर्तन गर्ने गराउने कुनै पनि क्रियाकलाप हुन दिनुहुँदैन ।
- (ङ) कुनै विदेशी नागरिक वा संस्थाले नेपालको सभ्यता, नेपाली जनता बीचको सदभाव बिगार्ने वा भडकाउने कामगरेको वा गर्नलागेको जानकारी भएमा तत्काल सम्बन्धित निकायमा सूचित गर्नु पर्नेछ ।

३.९ पदाधिकारी बीच कार्यजिम्मेवारीको न्यायोचित बाँडफाँडगर्न :

- (क) पदाधिकारीहरू बीच जिम्मेवारी, अधिकार वा सुविधा वा दायित्वको बाँडफाँड गर्दा राजनीतिक दलसँगको सम्बद्धता वा राजनीतिक आस्था वा महिला वा पुरुष वा सामाजिक समावेशीकरणका आधारमा भेदभाव गर्नुहुँदैन ।

तर कानून बमोजिम विशेष जिम्मेवारी र अवसर दिनका लागि उल्लेखित प्रावधानले रोक लगाएको मानिने छैन ।

३.१० कसैको स्वाभिमान र अस्तित्वमा कुनै आँच आउन नदिन,

- (क) पदाधिकारीले सबैसंग शिष्ट र मर्यादितबाणी तथा श दको प्रयोग गर्नुपर्नेछ । शालिन र स्वभाविक सामाजिक आचारहरू गर्नु पर्नेछ । जनतासंग हार्दिक, नम्र र आदरपूर्वक यवहार गर्नुपर्नेछ ।
- (ख) पदाधिकारीबाट कार्यपालिका र सभाका सदस्यहरू, स्थानीय तहमा कार्यरत कर्मचारीहरूमा एकअर्काप्रति भुठा लाञ्छना लगाउने, रिस राग द्वेषराख्ने तथा एकअर्काको विषयमा अप्रासांगिक टिकाटिप्पणी गर्नु वा अतिसयोक्तिपूर्ण अभि यक्तिदिइनेछैन ।

- (ग) पदाधिकारीले निर्वाचित जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, सेवाग्राहीप्रति राम्रो व्यवहार र शीष्टभाषाको गर्नेछन्।
- (घ) पदाधिकारीले संस्थागत रूपमा कुनै धारणा यत्तगर्दा स्थानीयतह, यसका निर्णयहरू वा कुनै पदाधिकारी वा कर्मचारीलाई होच्याउने वा अनादर गर्ने भाषा वा अभि यक्तिदिनु वा दिन लगाउनु हुदैन ।
- (ङ) पदाधिकारी तथा कर्मचारी बीच एकअर्काकोकाम, पेशागत मर्यादा र कार्यगत स्वायत्तताको सम्मान गर्ने वातावरण सिर्जना गर्नुपर्नेछ ।
- (च) पदाधिकारीहरूले एकअर्काको यत्तगत रूपमा टिकाटिप्पणी गर्नुहुँदैन तर पदाधिकारीको कामसँग सम्बन्धित विषयमा स्वस्थ रूपमा एकअर्काका कमीकमजोरी तथा सबल प हारलाई औल्याउन कुनै बाधा पुग्नेछैन ।
- (छ) पदाधिकारीहरूले एकअर्काका विषयमा सकारात्मक तवरले छलफलगर्ने, सुझावदिने, आलोचना तथा टिप्पणीहरू राख्नुपर्नेछ र एकअर्कालाई पदीय काम गर्नमा सहयोग,उत्साह र प्रेरणाप्रदान गर्नुपर्नेछ ।

३.११ सामाजिक मान्यता विरुद्धका आचारहरू निरुत्साहित गर्दै ,

- (क) कार्यालय समयमा वा पदीय कामका सिलसिलामा मादक वा लागु पदार्थको सेवन गर्नुहुँदैन । कार्यालय हाताभिन्न तथा सार्वजनिक सभा, समारोह, बैठक, आदि स्थलहरूमा मद्यपान, धुम्रपान, खैनी, सूती, गुट्टा वा पान सेवन गर्नुहुँदैन ।
- (ख) अन्धविश्वास, अपसंस्कृति, रूढीवाद जस्ता पुरातन एवम् अबैज्ञानिक मान्यता तथा चालचलन विरुद्धको सामाजिक रुपान्तरण प्रकृत्यामा सक्रिय सहभागिता जनाउनु पर्दछ ।
- (ग) पदाधिकारीहरूले सार्वजनिक स्थल तथा खुला ठाउँमा जुवा, तासखेल्ने, वा जिलगाउन आदि जस्ता व्यवहारहरू गर्नुहुँदैन ।
- (घ) पदाधिकारीले कानूनतः मानवअधिकारको हननठहरिने, कानूनले बन्देजलगाएका तथा सभा वा कार्यपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभिन्न सामाजिक मर्यादा विपरितका भनी तोकेका समुदायमा प्रचलित कुरीतिहरूले बढावा पाउने व्यवहार गर्नुहुँदैन ।
- (ङ) विभिन्न जातजाति वा धर्म सम्प्रदायका प्रचलित सामाजिक संस्कारहरूजस्तै, विवाह, ब्रतबन्ध, पास्नी, जन्मोत्सव, भोज, आदिमा समुदायमा गलत प्रतिस्पर्धाको भावना ल्याउनेखालका तडकभडक गर्नुहुँदैन र तडकभडक गर्न अरुलाई प्रोत्साहन गर्नुहुँदैन ।

- (च) पदाधिकारीको हैसियतले कुनै निर्णय गर्दा राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक वा कुनैपनि आधारमा तेरोमेरो भन्ने प । नलिई तटस्थ भूमिका निर्वाह गर्नुपर्दछ ।
- (छ) लिङ्ग, उमेर, भाषा, धर्म, आर्थिक अवस्था आदिका आधारमा भेदभाव जनाउने गरी अरुको सामाजिक संस्कार वा वर्गीय हकहितका विषयहरूमा नकारात्मक टिप्पणी गर्नुहुँदैन ।
- (ज) पदाधिकारीले आफ्नो क्षेत्रभित्र विद्यमान सामाजिक कुरिति तथा कुसंस्कारका रूपमा रहेका बालविवाह, बहुविवाह, लैंगिकहिंसा, छाउपडी, बोक्साबोक्सी, दहेजदाइजो, छुवाछुत, जातिगत उचनीचता, यक्तिगत घटना दर्ता नगर्ने प्रवृत्ति, खोप नलगाउने अवस्था, खुलादिशा आदि जस्ता प्रथा प्रचलनलाई निर्मूल गर्न लागि पर्नु पर्नेछ ।

३.१२ स्थानीय तहबाट प्रदान गर्ने सेवा, सुविधा, निर्णय प्रक्रिया र सूचनामा जनताको पहुँच बढाउन,

- (क) प्रत्येक नागरिकलाई सरोकार हुने सेवा सुविधा र निर्णयबारे सूचना माग भएमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । तर प्रचलित कानून तथा आचारसंहितामा उल्लेख भएको तरिकाले बाहेक कुनै पदाधिकारी, यक्ति वा समूहलाई आर्थिक कारोवारमा लाभ वा हानी पुग्ने वा कसैको सम्पति वा जीउ-ज्यानमा हानी नोक्सानी पुग्ने सूचनाहरू र गोप्य राख्नु पर्ने कुरा प्रसारण वा सार्वजनिक गर्नु वा गराउनु वा उपलब्ध गराउनु हुँदैन ।
- (ख) शान्तिसुरा, राष्ट्रिय अखण्डता, समुदायहरूकोसौहार्द सम्बन्धमा खलल पर्ने खालेसूचनाहरू सार्वजनिक गर्नु वा गराउनुहुँदैन ।

३.१३ वदनियत तथा अनधिकृत कामगर्न गराउनबाट रोक्न ,

- (क) प्रचलित कानून बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारको प्रयोग गर्दा वदनियत वा स्वेच्छाचारी रूपमागर्नु वा गराउनु हुँदैन । यस्तो अधिकारको प्रयोग खुला एवं सहभागिता मूलक रूपमा छलफल गरी गर्नुपर्नेछ ।
- (ख) आफू वा अन्य कुनै यक्ति वा संस्थाबाट अन्यपदाधिकारी वा कार्यालय/संघसंस्था वा कर्मचारी वा यक्तिलाई अनधिकृत कामगराउनु हुँदैन ।

३.१४ लैङ्गिक समानताको प्रबर्द्ध नगर्दै,

- (क) कसैलाई लिङ्गको आधारमा भेदभाव भल्कने कुनै कार्य गर्नुहुँदैन लिङ्गको आधारमा कसैको कामता माथि आँचआउने गरी कुनै कामकाज गर्न, नीति, कानून वा संरचना बनाइनेछैन ।
- (ख) फरक लिङ्गका पदाधिकारी, कर्मचारी, सेवाग्राही तथा आमनागरिक प्रति अस्वस्थ आलोचना गर्ने ,जिस्क्याउने तथा उनीहरूको मनोबल घटाउने खालका अभि यक्ति दिने, दिन लगाउने वा कुनैपनि

माध्यमबाट कुनै यौनजन्य दुराशय हुनेखालका कुनै कामकारवाही गर्नगराउन वा यौनजन्य अस्विल तस्वरहरु प्रकाशित गर्ने, प्रदर्शनगर्ने, आशय देखाउने, अनुचित लाभका दृष्टिले काममा अल्झाउने जस्ता हैरानी पार्ने यवहार गर्नु वा गराउनु हुदैन ।

(ग) लेखेर, बोलेर, भाषणगरेर वा जुनसुकै माध्यमबाट पनि महिला तथा पुरुष बीचमा भेदभाव जनाउनेखालका काम वा यवहार गर्न वा उखानटुक्का, थेंगो वा शब्दहरुको प्रयोग गर्नु गराउनुहुदैन ।

(घ) लैङ्गिक आधारमा भएका घरेलु हिंसा र भेदभावका घटनाहरुलाई लुकाउने र गोप्य राख्ने कार्यगर्ने वा सहयोग पुऱ्याउने गर्नु गराउनु हुदैन ।

३.१५ बाल बालिकाको सर्वाङ्गिक विकास र हकहित प्रति सचेत रहदै :

(क) बालबालिकाको सार्थक सरोकारका विषय तथा स्थानीय विकास र शासन प्रक्रियामा बालबालिकाको

सार्थक सहभागितालाई होच्याउने वा अवमूल्यनगर्ने विचार, अभि यक्तिदिन वा त्यस्तो यवहार गर्न गराउन हुदैन ।

(ख) आफ्नो परिवारमा बालश्रमिक राख्नुहुदैन । समुदायमा बालश्रम वा बालशोषणलाई संर ण वा प्रोत्साहन हुने कुनै किसिमका क्रियाकलाप गर्नगराउन पाइनेछैन ।

४. सार्वजनिक सम्पतिको प्रयोग तथा सुविधा सम्बन्धी आचारहरु: सार्वजनिक सम्पतिको प्रयोग तथा सुविधा सम्बन्धमा देहायका आचारहरु पालन गर्न प्रतिबद्धता यक्त गर्दछौं,

४.१ पदाधिकारी तथा कर्मचारीको सुविधाका लागि छुट्याईएको सेवा वा सुविधा वा भत्ता आफ्नो

आन्तरिक श्रोतको कति अंशहुन आउंछ, भन्ने एकीन गरी सभामा छलफल गरी आमनागरिकलाई जानकारी दिई किफायति रुपमा न्यूनतम सुविधाको यवस्था गरिनेछ ।

४.२ पदाधिकारीले कानुन बमोजिम तथा कार्यालयको काममा वाहेक स्थानीय तहको मानवीय, आर्थिक वा भौतिक साधन श्रोतको आफू वा अन्य कुनै यक्तिबाट प्रयोग वा उपयोग गर्नु वा गराइने छैन ।

४.३ आफ्नो पदीय ओहदाको आधारमा कुनै समिति, संस्था वा यक्तिहरुबाट निजी सेवा तथा सुविधाहरु लिन वा लिनलगाइने छैन ।

४.४ स्थानीय तहको सेवा प्राप्तगर वा सार्वजनिक सम्पतिको प्रयोगगरे वापत पदाधिकारी, कर्मचारी वा अन्य कुनै यक्ति वा संस्थाले कानुन बमोजिम तिर्नुबुझाउनु पर्नेकर, शुल्क, सेवा शुल्क दस्तुर, भाडा बुझाउनबाट छुट लिनेदिने गरी निर्णय गर्नु वा गराउनु हुदैन ।

४.५ स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुले आफूले प्राप्त गर्ने सुविधाहरुको विवरण आम जानकारीका लागि स्थानीयतह माफत सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।

५. नीति निर्माण, योजना तर्जुमा र निर्णय गर्दा पालनगर्नु पर्ने आचारहरु: नीति, निर्माण, योजना तर्जुमा र निर्णय गर्दा देहायका आचारहरुको पालन गर्न गराउन देहाय बमोजिम गरिनेछ ,

५.१ निर्णय प्रकृत्यामा भागलिनु पूर्व बैठकमा जानकारी दिनुपर्ने (१) पदाधिकारीले आफू समेत संलग्न भई कुनै निर्णय गर्नु पर्ने बैठकमा छलफलमा भागलिनु पूर्व देहाय बमोजिमका सूचनाहरु सम्बन्धित भए सोदिनु पर्नेछ

(क) स्थानीयतहको भर्ना प्रकृत्या, खरीद, बिक्री वा ठेक्कापट्टाको निर्णयप्रकृत्या, कुनै किसिमको दण्ड जरिवाना वा मिनाहा गर्ने निर्णयप्रकृत्या, कुनै प।संगको सम्झौताको म्याद थप वा खारेजीका विषयमा वा त्यस्तै कुनै निर्णयगर्नु पर्ने विषयसंग सम्बन्धित यक्तिसंग आफ्नो कुनै स्वार्थ वा रिसइवी वा लेनदेन वा अन्यकुनै प्रकारको नाता, सम्बन्ध रहेको भए सोकुरा,

(ख) स्थानीय तहको नीति निर्णयबाट प्रत्य। वा अप्रत्य। रुपमा लाभ वा हानी हुने यक्ति, संस्था, प। वा कम्पनीसंग लिनु दिनु भएसोको विवरणहरु ,

(ग) कुनै पेशा वा यवशायिक संघ संस्थामा पदाधिकारीको प्रतिनिधित्व, लगानी, शेयर, हित वा स्वार्थभए सोको विवरण र त्यस्तो काममा लगाउने संस्था सम्बन्धी विवरण,

(२) यदि कुनै पदाधिकारीको निर्णय गर्नुपर्ने प। वा विषयसंग सम्बन्ध रहेछ भने बैठकको अध्यक्ष ले

त्यस्तो पदाधिकारीलाई बैठकको निर्णय प्रकृत्यामा तटस्थ रहन वा भागनलिनका लागि निर्देश गर्नु पर्नेछ।

(३) पदाधिकारीले कुनै विकास निर्माण कार्यको लागि गठनहुने उपभोक्ता समितिमा रही कार्य गर्नुहुदैन।

५.२ सहभागितामूलक तथा पारदर्शीरुपमा नीतिनिर्माण र निर्णयगर्ने:

(क) पदाधिकारीहरुले योजनाको छनौट, प्राथमिकीकरण, कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्यांकनका विषयहरुमा लाभग्राही, उपभोक्ता तथा सरोकार वाला समूहको यापक सहभागिता र प्रतिनिधित्व गराएर निर्णय गर्नु पर्नेछ।

(ख) स्थानीय तहबाट निर्णय दिनुपर्ने विषयहरु, नियुक्ति वा सेवा सुविधा दिने वा लिने विषयका कुराहरु पारदर्शी रुपमा गर्नुपर्नेछ।

(ग) स्थानीयतहका बैठकहरु आमजनताका लागि खुलागर्न उचित प्रकृत्याहरु निर्धारण गर्नुपर्नेछ।

(घ) निर्णयगर्दा कानुनले तोकेको अवधिभित्र निर्णय गर्नुपर्छ। कानुनले समय नतोकेको अवस्थामा विषयको प्रकृतिहेरी यथासम्भव छिटो र उपयुक्त समयावधि भित्र निर्णय गर्नुपर्नेछ।

तर कुनै कारणले निर्णय गर्न लाग्ने समयावधि लम्बिने भएमा वा निर्णय गर्न नसकिने भएमा सोको तथ्यपूर्ण जानकारी संबन्धित पालाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(इ) पदाधिकारीले नागरिक वा सेवाग्राहीलाई नअल्याउने गरी स्पष्ट राय तथा सल्लाह दिनुपर्नेछ ।

६. पुरस्कार, उपहार, दान, चन्दा वा निजीसेवा, सुविधा र लाभग्रहण सम्बन्धी आचरण :पुरस्कार, उपहार, दान, चन्दा वा निजीसेवा, सुविधा र लाभग्रहण सम्बन्धमा देहायका आचारहरूको पालन गर्न गराउन प्रतिबद्ध रहदै,

(क) कानून बमोजिम आफ्नो कर्तव्य निर्वाह गर्नेी सलसिलामा कसैबाट कुनैप्रकारको नगद वा सेवा सुविधाको रूपमा उपहार, पुरस्कार, चन्दालिनुहुदैन । त्यस्तो सेवा सुविधा दिनका लागि बाध्यपार्ने कुनै व्यवहार गर्नु वा गराउनु हुदैन ।

(ख) स्थानीय तहसंग कुनै खास विषयमा स्वार्थ निहित भएको वा सम्भाव्य स्वार्थ भएको कुनै पनि यक्तिबाट कुनै प्रकारको मैत्री व्यवहार र आमन्त्रण, भोजभतेर, खानपिन, मनोरञ्जन, वसोवास सुविधा, भाडासुविधा, आदि लिनु वा दिनुहुदैन ।

(ग) पदाधिकारीहरूले आफ्नो स्थानीय तहलाई जानकारी नदिई कुनै यक्ति, संस्था वा निकायबाट दान, वक्सस, चन्दा, उपहार स्वीकार गर्नुहुदैन ।

७. विकास साभेदार, गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक संघसंस्था, निजी त्रसंगको साभेदारी सम्बन्धी आचरण: विकास साभेदार, गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक संघसंस्था, निजी त्रसंगको साभेदारी गर्दा देहायका आचारहरूको पालन गर्न प्रतिबद्ध रहदै ,

(क) विकास साभेदार, गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक संघ संस्था, निजी त्रसँग संस्थागत सम्बन्धर समन्वय प्रवर्द्धन गरिनेछ । यक्तिगत लाभहानीका आधारमा व्यवहार गरिने छैन ।

(ख) विकास साभेदार, गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक संघ संस्था, निजी त्रसँगको आफ्नो त्रभित्रको योजना, कार्यक्रम, बजेट तथा प्रतिवेदन कार्यलाई एकीकृत रूपमा अगाडी बढाइनेछ ।

८. निष्पत्ता, सम्मान र कदर पूर्ण व्यवहार सम्बन्धी आचरणहरू :पदाधिकारीले आफ्नो कार्यसम्पादन गर्दा निष्पत्ता, सम्मान र कदरपूर्ण रूपमा गर्न देहायका आचारहरूको पालन गरिनेछ ,

(क) स्थानीय तहको संस्थागत एवं कार्यगत स्वतन्त्रता र निष्पत्ता अभिवृद्धि गर्न प्रयत्नशील रहने ।

- (ख) पदाधिकारीले पदीय कर्त य निर्वाह गर्दा वाह्य वा आन्तरिक षोत्रबाट प्रत्य । वा अप्रत्य । रूपले आउने प्रभाव, प्रलोभन, दवाव, भनसुन, धम्की, आग्रह आदिबाट प्रेरित वा प्रभावित नभई कार्य सम्पादन गर्ने ।
- (ग) आफ्नो पदीय कर्त य पुरा गर्दा मोलाहिजा नराखी निर्भिक र स्वतन्त्रतापूर्वक कार्यसम्पादन गर्ने गराउने ।
- (घ) कुनै कर्मचारीलाई कार्यसम्पादनको सिलसिलामा अनुचित प्रभाव पार्न वा दबाव नदिने ।
- (घ) प्रचलित कानूनले निषेध गरेको कुनै कार्यगर्न वा गराउन नहुने ।
- (ङ) कर्तव्य पालना गर्दा जानकारीमा आएको कानून बमोजिम गोप्य राख्नुपर्ने विषय वा कागजात वा यहोरा प्रत्य । वा अप्रत्य । रूपबाट प्रकाशन गर्न वा गराउन नहुने ।
- (च) पदाधिकारीले आफुले गर्ने काम निर्धारित समय भित्र सम्पादन गरिनेछ । कानून बमोजिम सम्पादन गर्नु पर्ने काम समयभित्रै सम्पन्न नगरी आफुले गर्ने काम पन्छाइनेछैन ।
- (९) अन्य आचरणहरुको पालना: पदाधिकारीका अन्य आचरणहरु देहाय बमोजिम गर्न प्रतिबद्ध रहन्छौं ,
- (क) आफ्नो सम्पत्तिको विवरण तोकिएको समय भित्र सम्बन्धित निकायमा बुझाई सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।
- (ख) स्थानीय तहको काममा कुनै प्रकारको असर पर्न सक्नेगरी वा संविधान र प्रचलित कानून विपरित हुने गरी स्थानीय तहको स्वीकृती बिना कसैबाट कुनै प्रकारको दान, दात य, कोसेली, उपहार आफुले स्वीकारगर्नु र आफ्नो परिवारको कुनै सदस्यलाई त्यस्तो विषय स्वीकार गर्न लगाउनु हुदैन । विदेशी सरकार वा प्रतिनिधिबाट कुनै उपहार प्राप्तहुन आएमा स्थानीय तहमा सोकुराको सूचना दिई निर्णय भए बमोजिम गर्नुपर्नेछ ।
- (ग) स्थानीय तहको पूर्वस्वीकृति बिना कुनैकामको निमित्त कुनैकिसिमको चन्दा माग्न वा त्यस्तो चन्दा स्वीकार गर्न वा कुनै किसिमको आर्थिक सहायता लिनुहुदैन ।
- (घ) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको काम कारवाहीमा प्रतिकूल प्रभावपर्ने गरी कुनै पत्रपत्रिकामा आफ्नो वा स्तविक वा काल्पनिकनामबाट वा वेनामी कुनै लेख प्रकाशनगर्न, अनलाइन समाचार माध्यम वा सामाजिकसञ्जाल वा रेडियोवाटे लिभीजनद्वारा प्रसारण गर्न गराउ नहुदैन ।
- (ङ) नेपालसरकार वा प्रदेशसरकार वा स्थानीय तहको नीतिको विरोधमा सार्वजनिक भाषण दिन वा कुनै वक्त य प्रकाशन गर्न हुदैन ।

- (च) मुलुकी ऐन विहावारीको महलको विपरित हुने गरी विवाह गर्न गराउन हुदैन ।
- (छ) विदेशी मुलुकको स्थायीवसोवास तथा डि.भी.को लागि आवेदन गर्नु हुदैन ।
- (ज) पदाधिकारीले पदीय मर्यादामा आंच आउने गरी कुनै समूह वा यात्री संग कानून विपरित वार्ता गर्ने, संभौता गर्ने कार्य गर्नु गराउनु हुँदैन ।

भाग-३

प्रचलित कानून बमोजिम पालन गर्नु पर्ने आचारहरु

१०. प्रचलित कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन: (१) नेपालको संविधान, प्रचलित संघीय तथा प्रदेश कानून, अदालतको निर्णय वा आदेश तथा कानून बमोजिम संघ वा प्रदेशले दिएको निर्देशनको सम्मान र पालना गर्न र सोकोत्परतापूर्वक प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

(२) प्रचलित कानून बमोजिम पदाधिकारीहरुको सम्पत्ति विवरण बुझाउने तथा सार्वजनिक गरिनेछ।

(३) पदाधिकारीले प्रचलित कानून बमोजिम स्थानीय तहको बेरुजु तथा पेशिक फर्छौटक

कार्यमा जिम्मेवारी बहन गर्नु पर्नेछ ।

११. अख्तियार दुरुपयोग तथा भ्रष्टाचार निवारण सम्बन्धी कानूनको कार्यान्वयनमा सहयोग: (१) स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुले प्रचलित कानून बमोजिम भ्रष्टाचार वा अख्तियारको दुरुपयोगहुने किसिमका आचारहरु गर्न वा गराउन हुदैन ।

(२) स्थानीयतहका पदाधिकारीले स्थानीय तहमा प्रचलित कानून बमोजिम अख्तियारको दुरुपयोग ठहरिने कुनै काम वा यवहार भएमा सम्बन्धित निकायमा जानकारी दिनुपर्नेछ, र सम्बन्धित निकायबाट हुनेछ । नविन, अनुसन्धान तथा जाँचबुझमा सहयोग गर्नुपर्नेछ ।

(३) पदाधिकारीले आफूले थाहापाएको भ्रष्टाचारमानिने कार्यहरुको सूचना दिने र लिनेगर्नु पर्दछ, त्यस्तो सूचना लुकाउन र लुकाउन सहयोग गर्नु हुदैन ।

(४) पदाधिकारीले आफ्नो कार्यसम्पादन गर्दा स्वार्थको द्वन्द्वदेखिन सक्ने वाह्यक्रियाकलाप, रोजगारी, लगानी, सम्पत्ति, उपहार वा लाभलगायतका कुराहरु बारे स्पष्टगरी कार्यसम्पादन गर्नु पर्दछ ।

(५) भ्रष्टाचारबाट आर्जित सम्पत्ति राख्ने, लुकाउने तथा प्रयोगगर्ने जस्ता कार्यलाई दुरुत्साहन गर्नुपर्दछ ।

(६) भ्रष्टाचारबाट अर्जित सम्पत्तिको खोज तलास, रोक्का, स्थानान्तरण, नियन्त्रण, जफत एवं फिर्ता सम्बन्धी कार्यमा सहयोग पुर्याउनु पर्दछ ।

(७) पदाधिकारीले आफूले र आफ्नो परिवारको नाममा कुनै जायजैथा खरीद गर्दा सार्वजनिक गरेर गर्नुपर्नेछ ।

१२. निर्वाचन आचार संहिताको पालन गर्नुपर्ने : (१) स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिहरूले निर्वाचनका बखत पालन गर्नु पर्ने आचारहरू निर्वाचन आयोगले तोकेबमोजिम पालना गर्नुपर्नेछ ।

(२) स्थानीय निकायका पदाधिकारीहरूले निर्वाचन आचारसंहिताको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा पालन गर्न गराउन सहयोग गर्नुपर्नेछ ।

(३) स्थानीय तहका पदाधिकारीहरूले आफ्नो ओहदाको आधारमा प्राप्त सुविधाहरू निर्वाचन प्रचार प्रसार वा सोसँग सम्बन्धित प्रयोजनका लागि आफू वा अरुकसैबाट प्रयोगगर्न वा प्रयोग गराउनको लागि दिनु हुँदैन ।

(४) निर्वाचन प्रयोजनका लागि यस्तो सुविधा दिन वा लिनका लागि स्थानीय तहहरूबाट संस्थागत रूपमा कुनै निर्णय गर्नु वा गराउनु समेत हुँदैन ।

१३. आचारसंहिताको कार्यान्वयन तथा सार्वजनिकीकरणका लागि आवश्यक यवस्था गर्नुपर्ने : (१) आचारसंहिताको कार्यान्वयन तथा सार्वजनिकीकरणका लागि देहायमा उल्लेखित यवस्थाहरू गरिनेछ ,

(क) आचार संहिताको कार्यान्वयन समितिको यवस्था गरिने: कार्यपालिकाले अध्यक्ष वा प्रमुख वा कार्यपालिकाले तोकेको सदस्यको संयोजकत्वमा आचार संहिता कार्यान्वयन समिति गठन गरिनेछ । सो समितिले नियमित रूपमा आचारसंहिता कार्यान्वयनको पालाई सहयोग पुर्याई कार्यपालिकाको बैठक मा नियमित प्रतिवेदन दिनु पर्नेछ ।

(ख) अनुगमन समितिलाई सहयोग पुर्याउनु पर्ने : यस आचार संहिताको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अनुगमन समितिलाई आवश्यकपर्ने सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।

(२) पदाधिकारीले आफ्नो कार्य विभाजन तथा कार्यसम्पादन नियमावलीको यवस्था बमोजिम जवाफदेही, पारदर्शी सेवा प्रवाहको प्रबन्ध गर्न देहाय बमोजिम गर्न गराउन आवश्यक यवस्था गरिनेछ,

(क) नागरिक बडापत्र बमोजिम कार्य सम्पादन गर्नुपर्ने, नागरिक बडापत्र सम्बन्धित सबैको जानकारीका लागि सबैले देख्ने ठाउँमा टाँसगर्नु गराउनु पर्नेछ ।

(ख) स्थानीय तहले नागरिक बडापत्र मा उल्लेख

भए अनुसार छिटोछरितो सेवा प्राप्त नभएमा सो उपर गुनासो सुनुवाईहुने र छानबिनबाट सेवाग्राही पालाई कुनै गति

वा हैरानी यहाँ परेको देखिएमा पिडितपलाई उचित उपचार र त्तिपूर्ति उपलब्ध हुने व्यवस्था गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

(३) कुनै पनि पदाधिकारीले आफूकहाँ आएको गुनासो तत्कालै सुन्ने व्यवस्था मिलाई फल्लोर्षोट गर्नुपर्नेछ ।

भाग-४

आचारसंहिताको पालनगर्ने गराउने व्यवस्था

१४. आचार संहिता अनुगमन समितिको गठन: (१) कुनै पदाधिकारीले यस आचारसंहिता तथा अन्य प्रचलित संघीय, प्रदेश र स्थानीय कानून बमोजिम पालन गर्नु पर्ने आचारहरु उल्लंघन गरे, नगरेको सम्बन्धमा जाँचबुझ तथा अनुगमन गर्नका लागि सभाले सभाका सदस्यहरु मध्येबाट देहाय बमोजिमको एक पदाधिकारीको आचारसंहिता अनुगमन समितिको गठन गरिनेछ ।

क. सभाका सदस्यहरुले आफूमध्येबाट छनौट गरेको एकजना	संयोजक
ख. सभाका सदस्यहरुले आफूमध्येबाट छनौट गरेको कम्तिमा एक जना महिला सहित दुईजना	सदस्य
ग. कार्यकारी अधिकृतले तोकेको स्थानीय तहको एकजना अधिकृत कर्मचारी	सदस्य सचिव

(२) अनुगमन समितिका संयोजक, सदस्य तथा सचिव माथिनै यस आचारसंहिताको उल्लंघनमा उजुरी परी निर्णय गर्नु पर्ने अवस्था भएमा सो विषयको छलफल, जाँचबुझ तथा निर्णय प्रकृत्यामा नीज सहभागी हुनपाउनेछैनन् ।

(३) यस आचारसंहिताको संयुक्त रुपमा उल्लंघन गरेको भनी अनुगमन समितिका संयोजक, सदस्यहरु तथा सचिवमाथि कुनै उजुरी परेकोमा त्यस उपर सम्बन्धित कार्यसमितिले छानविन गरी त्यस पछि बस्ने सभाको बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) अनुगमन समितिका सदस्यहरुको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ । यस समितिका सदस्यहरु लगातार दुईकार्यकाल भन्दा बढीका लागि निर्वाचित हुन सक्ने छैनन् ।

तर स्थानीय तहको कार्यकाल समाप्त भएको अवस्थामा यस समितिको पदावधि स्वतः समाप्त भएको मानिनेछ ।

१५. अनुगमन समितिको काम, कर्त य तथा अधिकार: (१) अनुगमन समितिको काम, कर्त य तथा अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ,
- (क) कुनै पदाधिकारीले आचारसंहिता उल्लंघन गरे, नगरेको सम्बन्धमा उजुरी परेमा वा जानकारी हुन आएमा सो उपर जाँचबुझ तथा छानविन गर्नसक्ने ।
- (ख) जाँचबुझ तथा छानविनका सिलसिलामा समा हान जारी गर्ने र सा णी प्रमाण बुझ्ने अधिकार हुने ।
- (ग) अनुगमन समितिका सदस्यहरूले स्थानीय तहको सिफारिश तथा आमन्त्रणमा स्थानीय तहको जुनसुकै बैठकमा उपस्थित भई आफ्नो कामका विषयमा जानकारी दिन सक्नेछन् ।
- (२) अनुगमन समितिको कामको लागि आवश्यक जनशक्ति, कामगर्ने ठाउँ, सामग्री तथा उचित वातावरण बनाई दिने जिम्मेवारी सम्बन्धित स्थानीय तहको हुनेछ ।
१६. अनुगमन समितिको बैठक तथा कार्यविधि : (१) अनुगमन समितिको कार्य संचालन विधि देहायमा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ,
- (क) अनुगमन समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।
- (ख) अनुगमन समितिको बैठकको निर्णय बहुमतको आधारमा हुनेछ ।
- (ग) अनुगमन समितिले कारवाही गर्दा सम्बन्धित पदाधिकारीलाई सफाईपेश गर्ने उचित मौका दिनु पर्नेछ ।
- (घ) अनुगमन समितिले जाँचबुझबाट देखिएको विवरण सहितको राय प्रतिवेदन सम्बन्धित कार्यपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (२) अनुगमन समितिको बैठक तथा जाँचबुझ सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले तोक्न सक्नेछ ।
१७. अनुगमन समितिका सदस्यहरूको सेवा तथा सुविधा : अनुगमन समितिका सदस्यहरूको बैठक भत्ता तथा अन्य सुविधाहरू स्थानीय तहले तोके बमोजिम हुनेछ ।
१८. उजुरी: (१) स्थानीय तहको कुनै पदाधिकारीले पेशागत आचार उल्लंघन गरेकोमा त्यस विषयमा अनुगमन समिति सम ा उजुरी दिन सकिनेछ ।
- (२) माथि (१) बमोजिम दिइने उजुरीमा कुन पदाधिकारीले कुन आचार उल्लंघन गरेकोहो सोको आधार प्रमाण खुलाउनु पर्नेछ । स्थानीय तहले उजुरी फारामको नमूना बनाई सवैले सजिलै प्राप्त गर्न सक्ने स्थानमा राख्नु पर्नेछ ।

(३) उजुरीको सम्बन्धमा कारवाही माग गर्दा अनुगमन समितिले उजुरी कर्तासंग थप विवरण वा कागजात माग गर्न सक्नेछ ।

१९. गोप्यराख्नुपर्ने : (१) अनुगमन समितिले उजुरीकर्ताको नाम गोप्य राख्नु पर्नेछ ।

(२) प्राप्त उजुरीका आधारमा कुनै पदाधिकारी माथि लागेको आरोप माथि छानविन जारी रहेको अवस्थामा आरोपित पदाधिकारीको नामसमेत गोप्य राख्नु पर्नेछ ।

२०. जाँचवृत्त : (१) यस आचारसंहितामा उल्लिखित आचारहरूको उल्लंघन गरेको विषयमा अनुगमन समितिको राय सुझाव वा प्रतिवेदन आवश्यक कारवाहीका लागि कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ । प्रतिवेदन पेश गर्नु पूर्व सो समितिले देहायका प्रकृयाहरू पूरा गर्नु पर्नेछ ।

(क) कुनै पदाधिकारीका विरुद्ध आचारसंहिता उल्लंघन गरेको कुनै उजुरीपरेकोमा वा कुनै जानकारी प्राप्त भएकोमा त्यसको आधारमा अनुगमनसमितिले कारवाहीगर्न आवश्यक छ वा छैन भनी जाँचवृत्त गर्न वा गराउन सक्नेछ ।

(२) जाँचवृत्त गर्दा कुनै पदाधिकारी उपर कारवाही गर्नु पर्ने देखिएमा अनुगमन समितिले त्यस्तो पदाधिकारीलाई सफाई पेशगर्न उचित मौका दिनुपर्नेछ ।

(३) सफाईपेश गर्ने मौका दिँदा सम्बन्धित पदाधिकारी विरुद्ध लागेको आरोप र त्यसको आधारहरू प्रष्टगरी आवश्यक कारवाहीका लागि कार्यपालिकाको बैठकमा पेशगर्नु पर्नेछ ।

२१. अनुगमन समितिको सिफारिश कार्यान्वयन नगर्ने: (१) अनुगमन समितिले यस आचारसंहितामा उल्लेखित कुराहरूको पालन भए नभएको सम्बन्धमा आवश्यक राय, सुझाव तथा सिफारिश सहित कार्यान्वयनका लागि कार्यपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) अनुगमन समितिबाट प्राप्त प्रतिवेदन तथा राय, सुझाव र सिफारिश उपर कार्यपालिकामा छलफल गरी आवश्यक निर्णय सहित कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ ।

(३) आचारसंहिताको पालनका विषयमा स्थानीय तहमा छलफल हुँदाका बखत सम्बन्धित पालिका प्रतिनिधीहरूलाई सहभागी गराउन सकिनेछ ।

२२. आचार संहिताको उल्लंघनमा सजाय : (१) यस आचारसंहिताको कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय तहबाट सजायको रूपमा देहायमा उल्लेखित एक वा सोभन्दा बढी प्रकृयाहरू अपनाउ नसकिनेछ ।

(क) सम्बन्धित पदाधिकारीलाई सचेत गराउने ।

(ख) आलोचना तथा आत्मालोचना गर्न लगाई सोको जानकारी सार्वजनिक गर्न लगाउने ।

- (ग) सार्वजनिक सुनुवाइका लागि सार्वजनिक गर्ने, गराउने
- (घ) प्रचलित ऐन कानूनको उल्लंघन भएका अवस्थामा सम्बन्धित निकायमा सूचना दिने र आवश्यक कारवाहीका लागि लेखी पठाउने ।
- (२) आरोपित पदाधारी माथि भएको कुनै पनि कारवाहीका विषयमा निज कुनै राजनीतिक दलसंग आवद्धभएको हकमा सम्बन्धित राजनितिक दललाई जानकारी गराउनुपर्ने ।

२३. कारवाहीको विवरण सार्वजनिक गर्नुपर्ने : आचारसंहिताको कार्यान्वयनका सम्बन्धमा पदाधिकारी माथि भएको कारवाहीको विवरण आमजानकारीका लागि स्थानीय तहको सूचनापाटी र स्थानीय पत्रपत्रिकामा प्रकाशित गर्नु पर्नेछ । सोको जानकारी राजनीतिक दलहरु, संघीयमामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, निर्वाचन आयोग, प्रदेश सरकारको सम्बन्धित विभाग/ निकाय, स्थानीय प्रशासनलाई गराउनु पर्नेछ ।

भाग-५ विविध

२४. आचार संहिताको पालन गर्नु सबैको कर्तव्य हुने : यो आचारसंहिताको पालना गर्नु पदाधिकारीको जिम्मेवारी तथा कर्तव्यको एक अभिन्न अंगको रूपमा रहनेछ ।
२५. पदाधिकारीलाई आचारसंहिताको जानकारी दिनुपर्ने : यो आचारसंहिता स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई अनिवार्य रूपमा जानकारी दिई हस्ताक्षर गराई लागू गर्नु पर्नेछ ।
२६. सरोकारवालाहरुलाई आचार संहिताको जानकारी उपलब्ध गराउनु पर्ने : स्थानीय तहका पदाधिकारीको आचारसंहिता, समय समयमा आचारसंहितामा भएको संशोधनको विवरण तथा आचारसंहिताको कार्यान्वयनका विवरणहरुको जानकारी वार्षिक रूपमा स्थानीय तहका राजनीतिक दलहरु, संघीयमामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय तथा प्रदेश सरकारका सम्बन्धित निकायलाई गराउनु पर्नेछ ।
२७. आचारसंहिताको कार्यान्वयनमा राजनीतिक दलकोसहयोग: (१) कुनै पदाधिकारीबाट यस आचारसंहिताको उल्लंघन भएको ठहर भएमा निज माथि लागेको आरोप तथा सोसम्बन्धमा सिफारिश भएको कारवाहीको विवरण समेत सम्बन्धित पदाधिकारी सम्बद्ध राजनीतिक दललाई जानकारी गराउनुका साथै सार्वजनिक समेत गर्नुपर्नेछ ।

(२) जाँचवृत्तका आधारमा पदाधिकारी उपरकारवाहीका लागि भएको सिफारिशको कार्यान्वयन गर्ने वा सचेत गराउने काममा सरकारी निकाय एवं राजनीतिक दलहरूको सहयोग लिन सकिनेछ ।

३६. आचारसंहितामा संशोधन : (१) स्थानीय तहका सभाबाट आचारसंहितामा संशोधन गर्न सकिनेछ ।

(२) आचारसंहितामा भएको संशोधनको जानकारी सम्बन्धित सबैपदाधिकारी, कर्मचारी, तथा सरोकारवालाहरूलाई दिनु पर्नेछ ।

(३) निर्वाचन आचारसंहितामा संशोधन भएका खण्डमा आमजनताको जानकारीका लागि सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

(४) गाउँपालिकाले आफ्नो स्थानीय विशिष्टता, कार्यप्रकृति र आवश्यकता अनुसार यस

आचारसंहितामा समय समयमा थप यवस्था समावेश गरी लागू गर्न सकिनेछ ।

